

УНИВЕРСИТЕТ „ПРОФ .Д-Р АСЕН ЗЛАТАРОВ“ - БУРГАС
ФАКУЛТЕТ ПО ОБЩЕСТВЕНИ НАУКИ

**АВТОРСКА СПРАВКА ЗА
НАУЧНИТЕ ПРИНОСИ НА ТРУДОВЕТЕ**

на гл. ас. д-р Велика Бинева
катедра „Икономика и управление“

Предоставени за участие в конкурс за доцент:

Област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление: 3.7. Администрация и управление

Научна специалност: „Икономика и управление“ (Отчетност, оценка и управление на инвестициите)

Обявен в Държавен вестник, бр. 64/08.08.2017 г.

Научните трудове включени в конкурса са: 26 статии, студии, доклади; 4 монографии, 1 учебно помагало и 1 електронно пособие. Основните приноси, които могат да бъдат открити в трудовете са:

1. Изградена е теория за икономическото съзнание като феномен.
2. Конструирани са методология за управление на инвестиционното поведение и провеждане на мащабни емпирични изследвания.
4. Анализирани са отделни аспекти на отчетността, оценяването и управлението на придобиването на дълготрайни активи.
3. Изследване на инвестиционните аспекти на причинно-следствената връзка на проблема „икономика - екология“.

Класификацията на научните и научно-приложни приноси е отчасти условна, тъй като голяма част от публикациите са интердисциплинарни в основата си. В тях е използван разнообразен методологичен инструментариум. Една част от научните трудове може да бъде отнесена към дисциплината бихейвиористична икономика, друга към обща теория на счетоводството, а трета към икономическа социология.

Публикации в списания и тематични сборници в България – 27:

- От които статии в списания – 17
 - o Годишник на Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ - Бургас. – 7
 - o Управление и образование. Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ - Бургас. – 10
- Доклади в международни научни конференции – 4
 - o XIV International Scientific Conference “Management and Engineering’16”. – 1
 - o XIII International Scientific Conference “Management and Engineering’15”. – 2
 - o XII International Scientific Conference “Management and Engineering’14”. – 1
- Монографии – 4
- Учебно помагало – 1
- Електронно пособие – 1

Публикации в списания и в тематични сборници в чужбина – 5:

- От които в тематични сборници в чужбина – 3
 - o The 4th International Conference in European Studies “Social, economic and political transition of Balkans”, Epoka University, Tirana, Albania. – 1
 - o The 12th International Scientific Conference “Management horizons in changing economic environment: visions and challenges”, Kaunas, Lithuania. – 1
 - o The 3th International Scientific Conference “Actual problems of economics and management in engineering, oil, and gas industry in the innovation-oriented economy”, Perm National Research Polytechnic University, the Russian Federation. – 1
- От които статии в списания – 2
 - o China-USA Business Review. Издание на David Publishing Company. – 1
 - o Нефтегазовое дело: электронный научный журнал, <http://ogbus.ru/years>. – 1

В центъра на научните интереси е икономическото съзнание като феномен и съответно начина, по който то влияе върху инвестиционното поведение на непрофесионалните индивидуални инвеститори [1, 3, 4, 9, 12, 13, 16, 20, 25]. В тази връзка в поредица от публикации е *изградена теория* съгласно, която спецификата на народопсихологията определя формирането на икономическото съзнание, а то е базата за изграждане на определено инвестиционно поведение у индивидите.

Благополучието на нациите зависи в голяма степен от адекватното икономическо поведение и отношение на индивидите. Особено през последните няколко десетилетия, характеризиращи се като бурни, противоречиви, в които се наблюдава неравномерност при понасяне на икономическите тежести в резултат на множеството реформи и прехвърлянето им върху по-ниските социални слоеве на обществото. В тази връзка в монографиите [1, 3, 4] се изгражда последователно тезата, че за да функционират качествено тези характеристики се изисква формиране и развитие на икономическо съзнание.

Икономическото съзнание е израз, с който се обозначават настроения, традиции, оценки, концепции и теоретични схеми, с цел постигане на развитие на отделните икономически агенти и на обществото като цяло. От тук, икономическото съзнание безспорно се свързва с икономическото развитие. В тази ситуация от значение са: икономиката, управлението, науката, образованието, политическата и социална хармония. Всички посочени елементи имат значение и са материална основа за постигането на икономическо развитие. Налага се разбирането, че развитие означава промяна, движение в положителна посока, въпреки наличието на неравномерни и неравновесни свойства. Развитието се характеризира с множество измерения. Водещото от икономическа гледна точка е наличието на възможност за съществуване и благоденствие на следващите поколения. Това предполага преосмисляне на ценностите, културата и значението на образованието, но в същото време не означава, че установената народопсихология лесно ще бъде променена.

В тази връзка е необходимо да се осъзнаят икономическите закономерности и обществено-икономическите явления. Най-същественният момент е, че е невъзможно икономическите агенти да се абстрахират от националната си принадлежност. Когато се разработват икономически модели е задължително те да бъдат съобразени с националните особености и народопсихологията. Такава е динамиката на нашето време. В условията на хипермодерност при изграждането на нови концепции се изисква гъвкавост, комбинативност и креативност. Това обаче е невъзможно да се случи без познаване и разбиране на класическите идеи.

Нараства значението и ролята на икономическото съзнание особено в условията на икономическата несигурност. По тази причина, недостатъчната или некачествена подготовка за адекватното включване в икономическия живот може да се окаже пагубно в условията на бързо променящите се потребности на трудовия пазар, бизнеса, мобилността на работната сила в страната и в Европейския съюз.

В студиите [9, 16] се разглеждат поредица от въпроси, свързани с инвестиционния избор и инвестиционното поведение на икономическите агенти. Основният въпрос, който се задава е дали е възможно да се търси разковничето в характера и битието на българите.

на. Всеки човек според собственото си, национално възпитание, обучение и самообучение изгражда „филтър“ за действителността, който е различен от този на другите общности и я интерпретира по различен начин в различните ситуации. Възможностите са винаги рационални, но са ограничени в рамките на заобикалящата среда. Тази ограниченост формира нова рационалност. Заключение е, че битието определя икономическото съзнание, в частност инвестиционното такова. Следователно поведението на хората от най-бедната държава в Европейския съюз е предопределено от „оцеляващото“ им мислене.

Икономическото съзнание отразява състоянието на икономическия живот от една страна на индивидите, а от друга на обществото, както и съществуващите между тях взаимоотношения и противоречия. Осъществен е систематичен анализ [20] на ефектите от икономическия начин на мислене и инвестиционното поведение на хората. Отчетени са субективните елементи, неопределеността, недостатъчно разработените аспекти.

В публикация [12] се засяга сравнително нова за българския пазар услуга, представляваща система от взаимоотношения между инвеститорите и финансовите организации отличителна черта, на които се явява индивидуалното обслужване. В същата тази посока в [13] се посочва, че при изграждане на индивидуален портфейл на всеки инвеститор е необходимо изграждането на стратегия, съобразена с потребностите. Сектора „частно банкиране“ в България се намира в начална фаза на жизнения си цикъл и по тази причина е и ще бъде в обзримо бъдеще съществено предизвикателство за политиката на институциите.

В [25] се разглеждат основните фактори, които позволяват появата на феномена „инвестиционни балони“, а също така и възможните начини за измерването им.

Второто направление на научните интереси включва *конструиране на методология* за управление на инвестиционното поведение. Проведените мащабни социологически емпирични изследвания осигуриха обемна база данни, която даде възможност да се анализират актуалните за нашата действителност проблеми – оценка и самооценка на субектите (непрофесионални индивидуални инвеститори) и организацията на управлението на инвестициите [2, 10, 11, 22].

През последните години на глобални и социално-икономически промени, свързани с развитието на обществото, особено актуален става въпросът за мястото и ролята на креативното мислене. Креативното мислене и качествено реализиране на специалистите в областите икономика, администрация и управление се намират в непосредствена връзка, зависимост и обусловеност. По тази причина в съвременните икономически реалности, е от особено важно значение креативността на мисленето при усвояването, адаптирането и реализацията на знания и умения. Тези похвати са последователно осъществяващи се етапи и елементи на системата на управление на творчеството и иновациите на икономическите знания. В тази връзка в монографията [2] са отразени резултати от мащабно теоретично и емпирично изследвания на творческото и креативно мислене. Анализирани са проблемите на преподаването на икономическо, в частност инвестиционно познание, на съвременното общество, прави се теоретична оценка на творческия продукт като нематериален актив и се изследва мястото и управлението на креативното мислене в ученето на икономически дисциплини. Предлага се и конкретен модел.

В публикации [10, 11] с емпирично социологическо изследване са събрани и анализирани база данни, за установяване на съществуващите нагласи и отношение на младите хора към творческите подходи и решения в процеса на обучението по икономически и управленски дисциплини, самоподготовката и изследователската дейност. Основната цел бе да се продуцират конкретни модели за стимулиране на креативно мислене в процеса на обучението.

В [22] се проследява инвестиционната култура и инвестиционните нагласи като възможно психично измерение на успеха на студенти от последен курс на специалностите в направление Икономика и Администрация и управление. В конкретния случай респондентите от една страна са родени след промените, а от друга страна са възпитани от родители изградили своето икономическо, в частност инвестиционно поведение през социализма. Този аспект не е изследван досега на „местна почва“, а е от особено важно значение в условията на глобализиращия се свят и най-вече за модификациите на проява на слабостите в икономическата система в България.

Третото направление обхваща публикации основани на отчетността, оценяването и управлението на придобиването на дълготрайни активи. Тези научни интереси са представени и реализирани в разработки [7, 8, 14, 15, 17, 18, 19, 26, 27, 28, 30]. В това направление могат да се обособят две категории: счетоводни аспекти на счетоводната дейност и управление на инвестициите.

- Счетоводни аспекти на инвестиционната дейност:

За да се установи конкурентното предимство получено от взетите инвестиционни решения и реализираните на тази база инвестиции е необходимо да се изгради набор от аналитични инструменти за набиране и обработка на отчетна информация. Само по този начин могат да се анализират потребностите на управлението, анализа и контрола. Този организират апарат за осъществяване на отчетния процес може да се постигне единствено чрез документирането и документооборота [7]. Чрез тях се придава документална обоснованост на създадената счетоводна информация, следователно информацията придобива юридическа сила и доказателственост.

В трудовете [8, 18] се разглеждат отделни аспекти на използването на счетоводна информация в процеса на инвестиране. По-конкретно обекти на изследване са нематериалните активи и тяхното третиране, което включва организация, изграждане на номенклатури и отчитане, както и метаморфозата на основния капитал с оглед намирането на ключовите моменти за изграждането на успешна амортизационна политика като част от инвестиционната стратегия на предприятието. Базата е изградена на презумпцията, че чрез счетоводството се създава необходимата система за синтетично и аналитично отчитане на стопанските явления, процеси и факти.

В публикация [19] се прави обзор на вариантите за обединяване на отделни предприятия в една стопанска единица или придобиването на контрол върху активите и дейността на друго предприятие при реализиране на дългосрочни инвестиции, с оглед необходимостта да се обоснове оптималния начин за тяхното отчитане.

- *Управление на инвестициите.*

Разработването на бюджет на проект на практика е план за действие и инструмент за контрол. Контролирането на разходите изисква цялостно разгръщане на работните операции, от които зависи реализацията на проекта, коректното оценяване на разходите, изучаването им във времето и своевременно реализиране на корективни действия, когато е необходимо. Тезата в [14] е, че един научно обоснован и адаптиран към пазарната ситуация бюджет на проект ще разкрие нови възможности и ползи за предприятията. Счита се, че в условията на пазарна икономика, бюджетът е ефективен управленски и контролен инструмент. В публикация [15] е показана технология на съставяне на бюджет на проект, свързан със строителство на сграда и прилагане на техниките за управление на разходите по проекта.

Инвестирането по своята същност представлява отчитане и съчетаване на потребностите, възможностите и представите на индивидуалните инвеститори. За дефинирането на параметрите на посочените елементи [26] се изисква набирането на статистически данни за голям времеви период, като за отчитане на неустойчивостта се предлага прилагането на метода на нулева автокорелация. В същото време посочените по горе три компонента се конкретизират в цели и ограничения, които е необходимо да бъдат заложили в инвестиционния портфейл. В [17] се анализират оценката на стойността на инвестиционните решения. Коментира се същността и ролята на процеса на дисконтиране и влиянието, което оказва върху анализа на риска при инвестиране.

В публикации [27, 28, 30] се анализират състоянието и тенденциите в развитието на българските капиталови пазари в контекста на икономическата и финансова криза. Счита се, че капиталните вложения, в това число недвижимото имущество и капиталното строителство би трябвало да са начини и виждания за координиране на различните аспекти на инвестиционната дейност и политиката в условия на несигурност. Достига се до извода, че капиталовите пазари са с ниска функционалност и не могат да изпълняват задоволително функциите си, а това от своя страна забавя икономическото развитие на страната.

Последното четвърто направление включва инвестиционни аспекти на проблема „икономика - екология“ определяни като *криза на развитието*. В научните трудове [21, 23, 24, 29, 31, 32] се обсъжда дали е възможен по-нататъшен икономически растеж и ако е възможен дали е желателен. Вниманието е насочено към цените на природните ресурси като индикатор за недостига им, както и за преценката на инвестиционни проекти в областта на изгодния добив на природни ресурси в определен бъдещ период от време.

Задачата за икономическата ефективност в светлината на екологичния проблем надхвърли тясно производствените и националните рамки и се превърна в глобален проблем. Устойчивото развитие изисква излизане вън от рамките на утилитарно ориентираното поведение. Проблемът за недостатъчността на ресурсите трябва да се реши с качествени промени в характера на потреблението. Акцентът се премества от количественото натрупване към качеството на живот. По тази причина в [21] се анализира интереса на международната индустриална общност към новите области на приложение на природния ресурс сярра. Характерна особеност на световния пазар на сярра се явява сравнително голямата концентрация на нейното производство, потребление и международна търговия.

Това обяснява спецификата на ресурсната и производствената база, а също и разместването на пластовете в някои промишлени отрасли.

Проблемът за съществуващото противоречие между поведението на инвеститорите и съхраняване на околната среда е общоизвестен. В публикацията [23] се обсъждат алтернативните инструменти за осъществяване на екологичната политика. Например ако се наложи данък върху замърсяващите емисии, приблизително равен на действителните външни разходи на обществото, то частните производители ще имат стимул за оптимално ниво на производството и замърсяването.

Не може да се говори защита на околната среда без оглед на цената. Бремето на разходите за опазване на околната среда намалява конкурентоспособността на националната икономика и задълбочава проблемите на бюджетното и технологично развитие. В [24, 29] се анализира ролята и основните сфери на приложение на петрола в световния енергиен баланс, дискутира се европейската стратегията за развитие в отрасъла и влиянието, което оказва върху същия сектор в България, както по отношение пазара, така и по отношение на екологията. Цената на прехода към ефективно и едновременно с това екологосъобразно производство е висока. Той изисква сравнително дълъг период от време, защото се обуславя от технологични изменения, структурно преустройство и инвестиционни решения, които като правило са свързани с дългосрочни перспективи на осъществяване.

Държавите, които създават лоши закони пилеят по недопустим начин ресурсите си, пречат на инвеститорите да сключват взаимноизгодни сделки и по тази причина обикновено са бедни. Икономическите агенти от своя страна следва да се съобразяват с тези нормативи при изграждане на инвестиционните си стратегии [31]. В зависимост от целите, които предприятията се стремят да постигнат е наложително осигуряването на изходни данни, сред които са спецификация на необходимите суровини, опазване на екологичните стандарти, изисквания по отношение на логистиката.

За да повишат конкурентоспособността си предприятията следва да се обединяват в стратегически логистични мрежи. По този начин ще постигнат ефективност при високо качествено отговор на сегмента от световния пазар, към който се причисляват. В [32] се определят основните характеристики на различните категории доставчици на логистични процеси, като базовия акцент се поставя върху предимствата и недостатъците на четвъртия партньор в логистиката.

Учебното помагало [6] и електронното пособие [5] са предназначени за развитие на конкретни практически умения за приложение на инвестиционната теория. Изложението в тях е стегнато, разгледани са основни концепции и мястото на съответните теории в цялостното управление на инвестициите.

Кандидатът е участвал в 6 вътрешно институционални проекта.

- Изследване на влиянието на социални и аксеологически трансформации върху съвременната икономическа реалност в България (2017).

- Мироглед, икономически начин на мислене и социална адаптация на младите хора (2016).

- Изследване и разработване на модели за стимулиране на креативно мислене в обучението по определени хуманитарни и стопански дисциплини (2015).

- Икономическата несигурност и отражението ѝ върху самоопределянето на националната идентичност (2014).

- Изследване на възможността за извличане на хуминови киселини от природни суровини и отпадни продукти и получаване на органоминерални торове на тяхна основа (2014).

- Получаване на неорганични полисулфиди и нанометрична сяра на база газова сяра от Лукойл Нефтохим Бургас (2011-2012).

Бургас, септември 2017 г.

Подпис:

/Гл. ас. д-р В. Бинева/